

Stortingsmelding om internasjonalisering av utdanning

Innspill fra ANSA til KUF-komiteens behandling

Til Kunnskapsdepartementets arbeid med stortingsmeldingen innleverte ANSA et 20-siders drøftingsnotat om internasjonalisering, mobilitet, kompetanse, kvalitet, relevans og virkemidler. I tillegg sendte ANSA sammen med LO, NHO, Akademikerne, UNIO, NITO, NSU, StL, EO, YFU og AFS et brev til departementet med felles forventninger til meldingen. Disse innspillene finnes i sin helhet på nettsiden www.ansa.no/melding.

ANSA ser det som positivt at det fremmes en egen stortingsmelding om internasjonalisering av utdanning. St.meld. nr. 14 (2008-2009) inneholder en rekke gode beskrivelser og målsetninger som ANSA ser fram til at Stortinget omsetter til konkrete tiltak. Når det gjelder kapittel 6 om "Studenter som tar gradstudier i utlandet", er ANSA i stor grad uenig i virkelighetsbeskrivelsen og forslag til overordnede prinsipper for framtidige støtteordninger. ANSA ber KUF-komiteen se nærmere på følgende momenter i stortingsmeldingen:

VERDIEN AV INTERNASJONAL STUDENTMOBILITET

Internasjonalisering er mer enn studentmobilitet, men med stadig færre norske studenter i utlandet, mister Norge verdifull kompetanse, noe som gjør det vanskeligere å lykkes med øvrige internasjonaliseringstiltak. Studentmobilitet har en egenverdi som i større grad må anerkjennes.

Stortingsmeldingen fokuserer i liten grad på de samfunnsøkonomiske gevinstene ved at studenter tar studier i utlandet. Sammenlignet med kostnaden ved å opprette nye studieplasser i Norge er det svært lønnsomt for staten at studenter studerer i utlandet. I en tid hvor etterspørselen etter utdanning vil øke, bør man legge til rette for at flere av de som ønsker å studere i utlandet, får mulighet til dette.

Balanse i antallet innreisende og utreisende studenter må skje ved at antallet innreisende studenter økes, ikke ved at antallet utreisende reduseres. ANSA imøteser her konkrete tiltak. Norske studenter i utlandet er de fremste ambassadørene for Norge som studieland.

KOMPETANSE OG UTBYTTE

ANSA har etterlyst mer fokus på studenters utbytte av studier i utlandet. Internasjonal erfaring er ikke en fast størrelse, men ANSA mener varigheten av et studieopphold i utlandet er avgjørende for den kompetansen studenten tilegner seg. Det språklige, kulturelle og faglige utbyttet blir i de fleste tilfeller større jo lenger utenlandsoppholdet varer. Helgrads- og delgradsstudier har ulikt formål og utbytte, og fordrer bruk av ulike virkemidler for bedre tilrettelegging.

Forslaget om økt satsning på felles grader og felles studieprogrammer mellom norske og utenlandske utdanningsinstitusjonene vil kunne gi flere studenter adgang til lengre og gode utvekslingsopphold.

RELEVANS

Mobilitet berører både den enkelte student, arbeids- og samfunnsliv og utdanningsinstitusjonene. Ønsket om å knytte mer av studentmobiliteten til institusjonene, er begrunnet med at dette skal heve kvaliteten i utdanningen ved de norske lærestedene gjennom tilbakeføring av kompetanse fra studenter som har hatt utvekslingsopphold i utlandet. ANSA etterlyser konkrete strategier for slik tilbakeføring og en drøfting av viktigheten av dette prinsippet. Det mest reelle virkemiddelet for tilbakeføring av internasjonal kompetanse synes å være at utdanningsinstitusjonene ansetter personer med grundig internasjonal studie- og arbeidserfaring når de rekrutterer til forsker-, lærer- og administrasjonsstaben.

LAVERE OG HØYERE GRAD

Terskelen for å ta utdanning i utlandet blir større jo eldre man blir. Antallet nye utreisende helgradsstudenter begynte å falle etter at det ble gjort store kutt i stipendordningene i 2001. Først falt antallet studenter på bachelornivå, og tre år senere kom tilsvarende nedgang for masterstudenter. Stortingsmeldingen slår fast at færre studenter på lavere grad i utlandet svekker rekrutteringsgrunnlaget for høyere grad. Ønsket om økt mobilitet krever at man satser mer på å tilby utenlandsopphold så tidlig i utdanningen som mulig.

KVALITET

Stortingsmeldingen vektlegger kvalitet, men fyller kvalitetsbegrepet med lite substans. ANSA mener det er mest korrekt å bruke flertallsformen *kvaliteter* når man snakker om utdanning. Best mulig tilrettelegging for studievalg som gir kvalitet i henhold til den enkelte students evner og behov, er viktig. Utdanning i utlandet må ikke bli et alternativ forbeholdt den økonomiske og akademiske elite.

Det er ikke hold i påstander om at studenter som tar gradsutdanning i utlandet, skulle være mindre dedikerte og kvalitetsbevisste i sitt studievalg enn studenter i Norge.

Meldingen tar dessverre ikke opp sentrale spørsmål om godkjenning og godskriving av utenlandsk utdanning. Dagens godkjenningssystem er for rigid. Utenlandsk utdanning bør tilsvare, men ikke nødvendigvis være identisk med norsk. ANSA viser til våre forslag i Brautaset-utvalget.

Forslaget til ny skolepengestøtteordning, hvor stipendandelen justeres i henhold til foreløpig udefinerte kvalitetskriterier, er svært løselig skissert. Det er derfor vanskelig å ta stilling til realismen i forslaget. Universitetsrangeringer er ikke egnet som grunnlag for en gjennomgående innretning av skolepengestøtten.

STUDIEFINANSIERING

Det er positivt at stortingsmeldingen fastholder nødvendigheten av fortsatt faglig valgfrihet for studier i utlandet. ANSA mener skolepengestøtten må styrkes slik at den faglige valgfriheten følges av en økonomisk reell valgfrihet for alle studenter, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn. Tiltak for å øke studentmobiliteten kan ikke vente til studieåret 2011/12. Dersom det skapes insentivordninger for å styre studentstrømmen til bestemte land, fag eller institusjoner, må disse komme i tillegg til en styrkning av den generelle skolepengestøtten.

ANSA mener følgende tiltak må innføres snarest:

- Heve stipendandelen av skolepengestøtten til 70 % for alle helgradsstudenter (se eget notat)
- Gjeninnføre støtte til førsteåret i ikke-vestlige land og USA (se eget notat)
- Gjeninnføre støtte til transnasjonale utdanningsinstitusjoner

For eventuell tilleggstipendiering i henhold til egne "kvalitetslister" bør følgende prinsipper gjelde:

- Betydelig og tallfestet utvidelse av antall institusjoner ift. dagens tilleggstipendliste
- Senke dagens innslagspunkt for tilleggstipend
- Studentene må gis søke- og klageadgang når det gjelder hvilke studier som skal være berettiget
- Ingen studenter må få redusert dagens stipendandel

ANSA mener forslaget om å fjerne støtte til språklig tilretteleggingssemester ytterligere vil redusere den geografiske spredningen av studenter. Årsaken til at ikke flere benytter ordningen i dag er manglende støtte til førsteåret av utdanninger i land hvor språklig tilretteleggingssemester vil være relevant og nødvendig.

INFORMASJON OG VEILEDNING

Det er positivt at departementet går inn for å styrke arbeidet med informasjon om studier i utlandet. Behovet er ikke først og fremst mer informasjon, men bedre veiledning, særlig på skolene.

ANSAs infosenter for utdanning i utlandet driver et utstrakt arbeid mot elever, studenter og skolerådgivere. Årlig mottas 10 000 henvendelser om studie- og søknadsveiledning. ANSAs nettsider har Norges mest oppdaterte og omfattende oversikt over studiemuligheter i utlandet. I tillegg har ANSA 500 kontaktpersoner på læresteder verden over som driver infoarbeid på frivillig basis.

I 2007 evaluerte Kunnskapsdepartementet ANSAs virksomhet. Hovedkonklusjonen var at offentlige midler var brukt i henhold til gitte kriterier og at ANSA hadde fått mye ut av pengene. Deretter kuttet departementet tilskuddet til ANSA. I løpet av to år er overføringen redusert med over 500 000 kroner. ANSA ber Stortinget om å bedre vilkårene for vårt arbeid for studenter før, under og etter studiene.

SIU

Stortingsmeldingen foreslår å styrke Senter for internasjonalisering av høgre utdanning (SIU). ANSA har etterlyst en evaluering av SIUs arbeid og organisering. ANSA er, i motsetning til de andre nasjonale studentorganisasjonene, nektet styrerepresentasjon i SIU og mener dette bør endres.